

Alenka Urh

Carlos Pascual:
Debeli zidovi,
majhna okna.

Prevedla Mojca Medvedšek.
Ljubljana: Cankarjeva založba, 2017.

Hitrost, s katero lahko potujemo dandanes, sodobnega človeka marsikdaj oropa trajnosti občutenja, in to ne le v smislu dejanskega doživljanja, temveč tudi spominskega podoživljanja tako osvojenega sveta. Seveda obstajajo različni nivoji *deromantizacije* zapuščanja domačega ognjišča, ki so v veliki meri odvisni od tega, na kakšen način se posameznik angažira za spoznavanje tujih dežel, koliko časa namerava ostati in koliko sebe pusti na vsakokratni destinaciji. Druga knjiga v Sloveniji živečega mehiškega pisatelja Carlosa Pascuala nemara ravno s tem v mislih že na začetku vpelje razliko med turistom in popotnikom, pri čemer se avtor opredeli za popotnika ali, še raje, "serijskega ustaljenca". Če kaj, Carlos Pascual zagotovo ni običajen turist, ki bi se pustil pogoltniti enemu letališču samo zato, da bi ga čez nekaj ur izpljunilo naslednje, kjer bi se dal nato odpeljati v ta ali oni *all inclusive* paradiz in kjer bi se vsak dan za nekaj ur stežka odtrgal od vsevključujočega ugodja, da bi si ogledal kar največ znamenitosti, ki jih novo okolje ponuja. (S tem sicer ni nič narobe in se na vsake toliko časa gotovo prileže, a za popotni dnevnik verjetno ne bi navrglo dovolj zanimive snovi. Čeprav nas po drugi strani ravno Pascual spomni, da je povsem

mogoč tudi popis popotovanja po lastni sobi, kot ga je konec 18. stoletja napisal francoski pisatelj Xavier de Maistre in tako hišni pripor izkoristil za svoj literarni podvig.)

“Vedno ko sem potoval, sem okusil rahlo tesnobo, kadar v krajih, ki sem jih obiskal, nisem mogel ostati dlje. Moj odnos z zaselki, mesti, pristanišči in prestolnicami je podoben mojemu odnosu z ženskami. Vedno je obstajala neka stalna napetost med potrebo, da bi jih spoznal več, in željo, da bi jih spoznal globlje.” Pascualovo pisanje razkriva nomadsko naravo pisca, ki z imanentno radovednostjo išče svoja mesta pod soncem, da bi jih spoznal in tam zaživel, dokler rutina ustaljenosti ne začne nažirati živosti bivanja – takrat je čas za novo pot oziroma za nov cilj. Ciklična samoobsodba na marginalnost, ki sledi vsaki selitvi, je hkrati sredstvo, s katerim avtor ostaja občutljiv, buden in živ. S te plati smo bralci kljub marsikateri (upravičeni, a dobronamerni) kritiki na račun Slovencev in slovenstva lahko kar nekako počaščeni, da se ravno v našem malem “alpskem svetu s koščkom Mediterana” mudi že osem let in, kot namigne, namerava tu tudi ostati – kaj drugega bi bilo “povsem nerazumno”. Pri tem ni nepomembno, da so bili avtorjevi razlogi za selitev v prestolnico naše male dežele – poleg spoznavnih – v prvi vrsti estetski in so v avtorjevi zavesti kot arhetipska podoba “čudovite dežele” vzniknili že v otroštvu: “Na lepoto lahko naletimo povsod, toda zgodi se, da se nenadoma prikaže lepota, ki nas popolnoma zaslepi, ker se nam zdi, da nam je usojena ...”.

Delo je izšlo v zbirki *S poti*; gre torej za neke vrste esejistično-anekdotičen živopisen popotni dnevnik (recimo živopis), nesistematičen, fragmentaren, a vendar formalno in vsebinsko trdno povezan popis vtisov o neki deželi, ki ne skuša biti “učeno turistično potovanje po tej regiji, temveč metodično neurejena izpoved o neki nezmožnosti: nemoči odkriti pravo srce, bistvo neke dežele, v kateri sem se pred osmimi leti odločil ostati”. Vzporedno z avtorjevo nezmožnostjo vznikne nezmožnost preproste žanrske umestitve *Debelih zidov*; polliterarna narava potopisnih zapisov je mestoma občutno in spretno li(tera)rizarana, živahnemu toku pripovedi s številnimi zastranitvami in nenadnimi asociativnimi zasuki, ki se vselej smiselno stkejo z rdečo nitjo trenutnega razmisleka, pa sta dodana še dva tipa zapisov v kurzivi. Prvega lahko opazimo že v kazalu, tudi naslovi petih poglavij so namreč izpisani v poševnem tisku (*Lidija posluša Mahlerja, Markov spust z gore, Branko opazuje reko, Anka spozna Daniela, Ilona se vrne na Metelkovo*), pripadajoča besedila pa so kratkoprozni literarni vložki, izpisani skozi oči tretjeosebnega pripovedovalca. Ti na prvi pogled morda ne sodijo v zbirko, a če smo pozorni na vsebino, se kaj hitro pokaže njihova

upravičenost: k mozaični celoti dodajajo še eno plat spoznavanja neke dežele – prinašajo zgodbe ljudi, ki so morda izmišljene, a zato nič manj resnične, saj v sebi skrivajo odgovor na vprašanje, “kako človeške drame prenašamo na različnih nadmorskih višinah, pod različnimi barvami neba in v različnih podnebnih razmerah”. Drugi tip zapisov v kurzivi, ki običajno ne obsegajo več kot pol strani, pa se s prvoosebni glasom kot nekakšen asociativni utrinek, poblisk, vrine v razmišljanje, pri čemer avtor s kurzivo najverjetneje opozarja na pretapljanje misli v smeri domišljjskega oziroma (deloma) spominskega gradiva – v teh zapisih se namreč spominja takšnih in drugačnih odnosov z različnimi pripadnicami ženskega spola (Svetlana, Tanja, Andreja, Anja, Monika). Pri tem je pomenljivo, da te kratke prekinitev povsem izginejo po strani 121, ko se prvič pojavi Mojca, avtorjeva sedanja življenjska sopotnica in izurjena prevajalka obeh njegovih doslej pri nas izdanih knjig.

Pascual nam kot buden opazovalec sveta postreže z marsikakšno bežno podobo ali spominom, ki je dragocen ravno zato, ker ga sami nemara sploh ne bi opazili, šel bi mimo nas in mi mimo njega, ne da bi vstopil v našo zavest (takšna je na primer anekdota o možu, ki je zbuja ptice). Njegovo pisanje s hipnimi preskoki ustvarja gibko in dinamično celoto, ki ves čas drži bralečvo zanimanje. *Debeli zidovi* so zgrajeni iz raznolikih zidakov, zbranih z različnih koncev in krajev, v mozaično sestavljenem prepletu razmislekov, opisov in zgodb pa avtor ob intimno, osebno, posamično skrbno postavlja skupnostno in obče. Tako na primer lastno selitev v Ljubljano stke s kratkim zgodovinskim ekskurzom o poselitvi tega ozemlja s strani slovanskih plemen v 6. stoletju, svojo intimno zgodbo postavi ob legendo o Lepi Vidi, potovanje iz Trsta v našo prestolnico pa naveže na obdobje treh let, ko sta “slovenski in mehiški narod sobivala pod isto vladavino habsburške krone”. Vprašanja individualne in kolektivne identitete so poglobljena s tistimi o morebitnem nacionalnem značaju, o mejah med narodi, o jeziku, kulturi in literaturi – vse pa je trdno zvezano z avtorjevimi vtisi o naši domovini, izraščeni iz njegovega izkušenskega obzorja. Ti vtisi seveda niso dokončni in zavezujoči, so “pristranski in parcialni”, poudari avtor, in tako nekoliko skrha ostrino nekaterih kritično ubranih misli na račun določenih družbenih pojavov in značilnosti, ki jih je pri nas zaznal intenzivneje kot v drugih krajih. Pri tem gre večinoma za probleme, nad katerimi nemalokrat negodujemo tudi sami in se vrtijo okoli posvečenega statusa birokracije in uradnih postopkov, ki človeka marsikdaj odvrnejo, da bi se česa podstopil (predvsem kakšnega posla); potem okoli uspanosti in prevelike odvisnosti določenih sektorjev družbe – ne le javnega, temveč

tudi kulturnega; nekoliko trdovratnejše prisotnosti socialnih mask, ki jih, kot kaže, najlažje odplaknemo z alkoholom, in podobno.

Knjiga o Sloveniji, namenjena slovenskemu trgu, ki v osnovi ni bila napisana v slovenščini, se znajde na zanimivem sečišču številnih zgodb, ki jih niti njihov pisec, ko jih enkrat v (vselej odličnem) prevodu preda slovenskim bralcem, ne more več brati ali razumeti. Z *Debelimi zidovi, majhnimi okni* je Pascualu vsekakor uspelo “razparati tkanino vsakdanjega, ki pokriva povsem običajni svet” (kar je, kot pravi, temeljni namen njegovega pisanja), in nam znano pokazati v novi, sveži luči.